

DÉU I EL DIABLE A “LA FONT DEL DESMAI”

A propòsit de l'annual Matinal Literària que organitza el Patronat d'Estudis Osonencs, el diumenge, 30 de maig, a 2/4 de 12.

D'una manera genèrica el Bé és representat per Déu (Jahvè) i el Mal pel Diable (Satanàs o Lucifer). En el llibre *Salms*, de la *Bíblia*, es diu: “Aclameu Jahvè, arreu de la terra.. Som el seu poble i el ramat que ell pastura”. I en *l'Apocalipsi* es presenta el Diable com “el gran Drac, la serp antiga, Satanàs, una espècie de rèptil i persona, “sovint alat i amb banyes”, en guerra contra Miquel i els seus àngels. En l'època medieval s'escriuen diverses alegories irrealistes de viatges a l'altre món. Dante Alighieri, a inicis del segle XIV, en *La Divina Comèdia*, narra poèticament el viatge als regnes d'ultratomba. Després es dona una visió esgarrifosa i repulsiva del diable, que a nivell popular arriba fins als nostres dies. Per exemple en el segle XVI, en l'obra de Tasso *La Jerusalem alliberada*, o en *La matança dels innocents* de Marino (XVII). Però en *El Paradís Perdut*, (1667), Milton ja ens hauria proposat la idea del dimoni com a àngel caigut en lluita contra els de Déu, remarcant la bellesa malenconiosa que en el romanticisme es manifesta amb l'energia creadora i rebel, ben lluny, doncs, de la forma de rèptil, les banyes i les pudors fèrides del diable medieval. És així que W. Blake afirmà que “la raó per la qual Milton escrivia engrillonat quan escrigué sobre els àngels i Déu, i en llibertat quan ho féu dels diables i de l'Infern, és que era un poeta de veritat i del partit del diable sense adonar-se'n”. I en els “Proverbis” de *Les noces del Cel i de l'Infern* destaca que la saviesa es troba en l'excés i la follia, mentre que en el llibre “Proverbis” de la Bíblia es diu que resideix en el temor de Déu i el seny. Per altra banda, en les novel·les gòtiques de finals del XVIII, com en *Els elixirs del diable* d'ETA Hofmann, abunda el personatge del clergue o frare que pacta o és temptat pel diable amb el recurs d'aconseguir amb un beuratge maleït els poders infernals. I també l'anacoreta de *La temptació de Sant Antoni* (Flaubert). Tanmateix, el *Faust* de Goethe (1832), en una juguesca entre el diable (Mefistòfeles) i Déu ven la seva ànima al primer, però no per convertir-se en un maníac pecaminós, sinó per aconseguir la saviesa de dominar o entendre la naturalesa i l'amor de Margarida.

Verdaguer, en certa manera, reuneix les diverses valoracions del diable. En la història de l'ermità Joan Garí, dins *La llegenda de Montserrat* (1880), la visió tradicional del diable d'aspecte horrible i repugnant que el condueix a la perdició. Com és sabut, també, en l'època del trasbals vital dels anys 90, participà en els exorcismes per alliberar persones posseïdes pel mal i pel diable. En el cant I de *Canigó* (1886), “Lo ram santjoanenc”, recull la tradició del ram en forma de creu que una noia posa a la porta perquè el galant, o l'esperit maligne, no entri a la casa. I igualment, com en el cas de Faust, accepta que Gentil sigui seduït per la fada diabòlica que li ofereix de penetrar en els secrets de la naturalesa i es pregunta si la fada porta a l'infern o al paradís; per això admet el repte de volar pels aires i es planteja que la bellesa pot venir del cel o de l'infern, i això no importa si obre les portes de l'infinit.

Així com la literatura reflecteix la possessió diabòlica, o també la celestial, la música representa a bastament la dualitat esmentada: per una banda la lloança divina, per exemple, en *El Mesias* de Haendel, o en J.S. Bach, l'Hallelujah de L. Cohen, els espirituals negres, o la cançó “My sweet Lord” dels Beatles; per l'altra, la submissió lluciferina que s'atribueix al violí de Paganini (la idea d'aquest instrument, que porta a la mort als intèrprets que el

van posseint s'ha desenvolupat en diferents novel·les del gènere negre). Amb tot, a vegades, la significació pot ser dual: així en la novel·la *El doctor Faust* de Thomas Mann (1947) es diu que quan Beethoven treballava en el “Credo” de la Missa *Solemnis* provocà un escàndol terrible, cantant, cridant i picant de peus. I el protagonista fa una cantata que textualment: “manté la mateixa identitat entre el cor cristià dels àngels i el crit infernal de l'Apocalipsi”. És, però, en la música rock, en el Heavy Metal, on es mostra explícitament el satanisme. Donat que en les lectures que presentarem a la font del Desmai sovint inserim fragments de peces musicals en fem una relació: “Ses Majestats Satàniques”, o els Rolling Stones, amb la cançó *Sympathy for the Devil*; els Black Sabbath, considerats com a creadors de la música Metal amb la cançó del mateix nom del grup (1972) que diu entre altres coses “Una gran forma negra amb ulls de foc / dient a la gent els seus desigs / Satan, assegut allà somriu”. I seguirem amb tonades de Metal·lica, Iron Maiden, Guns and Roses, AC/DC, Marilyn Manson, i Alice Cooper.

Pere Tió i Pep Paré